JUDr. Pavel Rychetský
předseda Ústavního soudu
České republiky

Brno 8. března 2011
Sp. zn.: Př. 31/11
Vaše zn.: C-399/09 Landtová

Vážený pane předsedo senátu,

přestože Ústavní soud jakožto soudní orgán ochrany ústavnosti České republiky není účastníkem řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem Evropské unie a přestože ani nebyl Soudním dvorem Evropské unie požádán o poskytnutí svého vyjádření, dovoluji si předložit Vám doplňující informace a argumentaci pro řízení ve věci C-399/09 o předběžné otázce, předložené Nejvyšším správním soudem (NSS) ve věci Marie Landtová proti České správě sociálního zabezpečení. Své vyjádření Vám poskytuji s vědomím, že česká vláda jakožto účastník řízení o předběžné otázce bezprecedentně ve svém vyjádření uvedla, že judikatura českého Ústavního soudu porušuje právo Unie (srov. též stanovisko generálního advokáta Pedra Cruz-Villalóna z 3. března 2011, dále jen „stanovisko generálního advokáta", bod 3). K tomu nutno podotknout, že uvedené stanovisko české vlády se z pohledu Ústavy České republiky je v rozporu s jejím čl. 89 odst. 2, podle něhož jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány a osoby, tj. také pro vládu České republiky a jejího zmocněnce. Nelze také přehlédnout, že podle § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, vláda, resp. její člen v čele Ministerstva práce a sociálních věcí, přímo řídí Českou správu sociálního zabezpečení, jež byla účastníkem řízení před správními soudy České republiky a jež z tohoto titulu byla i (neúspěšným) vedlejším účastníkem řízení před Ústavním soudem. Neměla-li česká vláda za této situace zábrany vůbec vystupovat jako účastník řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem proti svému Ústavnímu soudu, očekával bych, že alespoň pro zachování zdání objektivity seznámí Soudní dvůr Evropské unie i s argumenty respektující judikaturu Ústavního soudu a ústavní identitu České republiky, jež čerpá ze společné ústavní tradice se Slovenskou republikou, resp. z více než sedmdesátileté historie společného státu a jeho pokojného rozpadu, tj. ze zcela specifické a historicky podmíněné situace, která sama o sobě nemá v Evropě obdoby. Absence vysvětlujících argumentů se promítla i do stanoviska generálního advokáta, jenž se nad touto skutečností na několika místech pozastavil (bod 45, 47, 51, 52).

Nadto poznamenávám, že stanovisko vlády obsahuje údaje, jež jsou v rozporu se skutečností. Poskytnutí vyrovnávacího přídavku bylo v judikatuře Ústavního soudu vázáno pouze na české státní občanství žadatele, nikoliv také na podmínku trvalého pobytu v ČR, jak zavádějícím a nekorektním způsobem uvádí předkládací usnesení Nejvyššího správního soudu v bodu 8 i. f. a v bodu 18 a jak shodně tvrdí česká vláda (uvedené přejímá stanovisko

generálního advokáta – viz body 18, 39, 43, 48-52). V tam citovaném nálezu *Slovenské důchody III*[1] Ústavní soud pouze uvedl, že „[u]možňuje-li zákon č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, uplatnění nároků z něj plynoucích bez ohledu na státní občanství, tj. ve vazbě na trvalý pobyt, z pohledu ochrany ústavněprávní Ústavní soud považuje za neodůvodněnou nerovnost toliko ve vazbě na odlišování státních občanů České republiky v jejich nárocích plynoucích ze sociálního zabezpečení, nikoli ale ve vazbě na další kategorie fyzických osob".[2]

Předběžná otázka se týká výkladu bodu 9, části A přílohy III v návaznosti na čl. 7 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71,[3] v platném znění, který ponechává použitelným kritériem pro určení nástupnického státu příslušného k zhodnocení dob pojištění získaných zaměstnanými osobami do 31. 12. 1992 v systému sociálního zabezpečení bývalé České a Slovenské Federativní Republiky článek 20 Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Slovenskou republikou (dále jen „Smlouva").[4]

Výklad čl. 20 Smlouvy se stal předmětem neshody v judikatuře NSS a Ústavního soudu, vrcholící prozatím nálezem sp. zn. III. ÚS 939/10 ze dne 3. 8. 2010.[5] Právní závěry Ústavního soudu lze shrnout takto:

1. Čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina"), tj. právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, je základním právem vázaným na státní občanství České republiky, resp. jen občané České republiky a nikoli jiné osoby mohou být diferenční skupinou pro testování případného odlišného zacházení ve smyslu čl. 3 odst. 1 Listiny. Tenorem judikatury Ústavního soudu (viz sp. zn. II. ÚS 405/02, III. ÚS 252/04, IV. ÚS 158/04, IV. ÚS 301/05, IV. ÚS 298/06, I. ÚS 365/05, II. ÚS 156/06, IV. ÚS 228/06, I. ÚS 366/05, I. ÚS 257/06, I. ÚS 1375/07, III. ÚS 939/10 i Pl. ÚS 4/06) je respektování ústavního principu rovnosti, tj. vyloučení neodůvodněné nerovnosti, v daném případě mezi občany České republiky. K účelu Smlouvy se pak explicitně Ústavní soud vyslovil v nálezu sp. zn. I. ÚS 1375/07. Uvedl, že „smyslem uzavření mezinárodní smlouvy nemůže být krácení důchodových nároků vlastním občanům, kterým vyšší důchodový nárok vzniká nezávisle na takové smlouvě podle vnitrostátních předpisů". Za ústavně nepřípustnou diskriminaci jedné vůči jiným skupinám občanů České republiky označil nerovnost založenou „jen v důsledku specifické okolnosti, mající svůj původ v zániku tehdejší česko-slovenské federace".
2. Dobu zaměstnání pro zaměstnavatele se sídlem na území dnešní Slovenské republiky v době existence společného československého státu nelze zpětně považovat za dobu zaměstnání v cizině. Všichni státní občané České republiky mají právo na stejné zacházení v oblasti sociálního zabezpečení s ohledem na odpracované roky do 31. 12. 1992 (čili do doby zániku České a Slovenské Federativní Republiky) bez ohledu na místo výkonu práce

---

[1] Nález sp. zn. III. ÚS 252/04 ze dne 25. 1. 2005 (N 16/36 SbNU 173).

[2] N 16/36 SbNU 173 na s. 182-183.

[3] Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, Úř. věst. L 149, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 35.

[4] Publikována pod č. 228/1993 Sb.

[5] Dostupný v databázi NALUS, http://nalus.usoud.cz/, kde lze dohledat relevantní rozhodnutí ÚS zadáním výrazu „Slovenské důchody" do rubriky „Populární název". Zásadním způsobem se k dané problematice Ústavní soud vyjádřil především v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/06 ze dne 20. 3. 2007 (N 54/44 SbNU 665), *Slovenské důchody V*, bod 28.

a sídla zaměstnavatele v tehdejším Československu. Ani místo výkonu práce ani sídlo zaměstnavatele na území pozdější Slovenské republiky nelze pro tento účel považovat za nacházející se na území cizího státu. Nadto sociální zabezpečení po celou dobu existence československé federace spadalo do federální působnosti, přičemž ústavní zákon č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské federativní republiky, zakotvil kontinuitu české a československého právního řádu. Území dnešní Slovenské republiky do 31. 12. 1992 jak z hlediska místa výkonu práce, tak sídla zaměstnavatele nelze pro účely sociálního zabezpečení pro české státní občany považovat za území cizího státu.

3. Státní občané České republiky, jež v době do 31. 12. 1992 byli zaměstnání u zaměstnavatele se sídlem na území dnešní Slovenské republiky mají z uvedených důvodů nárok na vyrovnávací přídavek k úhrnu jejich (dílčího) starobního důchodu přiznaného českým nositelem pojištění a (dílčího) starobního důchodu přiznaného slovenským nositelem pojištění, a to do výše předpokládaného (teoretického) důchodu, který by jim byl přiznán, pokud by všechny doby pojištění z doby společného státu byly počítány jako doby české. Dané řešení je výsledkem předmětné mezinárodní smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou upravující rozdělení nákladů na sociální zabezpečení mezi nástupnickými státy ve vztahu k nárokům založeným dobami zaměstnání do 31. 12. 1992.
4. Námitka rozporu tohoto výkladu s právem EU je irelevantní, neboť celá tato problematika není srovnatelná s posouzením nároků ze sociálního zabezpečení s ohledem na započet dob získaných v různých státech, nýbrž jde o problematiku důsledků rozdělení Československa a posouzení nároků občanů České republiky s ohledem na rozdělení nákladů na sociální zabezpečení.

S ohledem na uvedené na předmětnou problematiku nedopadá ani čl. 7 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71, jenž odlišné zacházení na základě státní příslušnosti umožňuje, pokud je odůvodněno tím, že ustanovení mezinárodní úmluvy vzniklo „na základě zvláštních historických okolností a jeho účinek je časově omezen a pokud [je toto] ustanovení uveden[o] v příloze III".

S pozdravem

Vážený pan
J. C. Bonichot
předseda čtvrtého senátu
Soudní dvůr Evropské unie
L - 2925 Lucemburk